

III. ÉVFOLYAM. POZSONY, 1901. DECEMBER 15. 12. SZÁM.

JÓ PÁSZTOR

KERESZTYÉN CSALÁDI LAP.

SZERKESZTI
KOVÁCS SÁNDOR
THEOL. AKAD. TANÁR.

ÁRA:
EGY ÉVRE 2 KORONA. — FÉLÉVRE
1 KORONA 20 FILLÉR.

ELENIK MINDEN HÓ 15-ÉN.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 15-ÉN.

Egy szám ára 20 fillér.

BALASSAGYARMÁT
BALASSAGYARMÁTI KÖNYVNYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

1901

TARTALOM

Karácsonyi hír	Sz.
Karácsonyi verebek (költemény) . .	Lévay József
Az utolsó szó Istenhez (elbeszélés) . .	Eötvös József
Ne ítéljünk, hogy ne ítéltesünk . .	Torkos László
«Csak kísért az Isten és nem üldöz» (Éjszaki életkép, Runeberg után) .	Győry Vilmos †
A te hited meggyógyít tégedet . . .	Sz. F. J.
Karácsonyi vendég (Elbeszélés Hedens- tjetna után)	Parrag Ferencz
Ének (a Kis Énekeskönyvből) . . .	Pécseli Király Imre
Az eretneknymozásról	Honti Béla
Az egyházi élet köréből	
Jó könyvek	

Az igen tisztelt lelkész, vallástanár és tanító urakat bizalommal kérjük, legyenek szívesek

a „JÓ PÁSZTOR“-t

t. híveik és tanítványaik közt terjeszteni. **Öt** előfizető után tiszteletpéldányt adunk.

Mutatványszámokkal kívánatra készséggel szolgál a kiadóhivatal: **B.-Gyarmati Könyvnyomda Részvénytársaság.**

III. évfolyam. Pozsony, 1901. december 15. 12. szám.

JÓ PÁSZTOR

KERESZTYÉN CSALÁDI LAP.

SZERKESZTI
KOVÁCS SÁNDOR
THEOL. AKAD. TANÁR.

ÁRA:
EGY ÉVRE 2 KORONA. — FÉLÉVRE
1 KORONA 20 FILLÉR.

Karácsonyi hír.

Luk. 2. 10—14. v.

Krisztus Urunk áldott születése napja, az édes, boldog karácsony ismét közeledik. Szinte ajtónk előtt áll s bebocsátást kér fedelünk alá. Van-e keresztyén szív, mely epedve nem várja, mely ujjongva ajtót nem nyit előtte?

A szent este közeledtére lelkünk elszáll a messze múltba, az igazi «nagy évbe» s a dicsőséges, megszentelt betlehemi tájakra. Ott ülök a pásztorok közt a mezőn lobogó pásztortűz mellett. Körülöttünk a csendes éjszaka, fölöttünk a csillagos mennybolt, lelkünkben ugyanaz a közös vágyódás, olthatatlan sóvárgás a világ Megváltója után. A vágy imádsággá válik ajkunkon s kezünket ég felé emeljük az irgalmasan látó Isten zsámolyához. «Bocsásd el Isten Messiásodat néped váltságára! Jöjj el Úr Jézus, népek megváltója, szállásul készítjük számodra szíveinket!»

És a kérés felhat az egekig. Nagy hirtelenséggel mennyei seregeknek sokasága jelenik meg, dicsőítvén az Urat. Halljuk az idvességes híradást: *Ma született néktek a Megtartó, az Úr Krisztus, a Dávid városában . . . Dicsőség a magasságos mennyekben Istennek, e földön béke és az emberekhez jóakarát!* Boldog hír, édes angyali szózat, nyugalmat, békét, boldogságot hozó. A pásztorokkal együtt zarándokolunk el a jászol elé, hogy tiszteletet tegyünk a gyermeknek, a kiben a mennyország adott minékünk,

A pásztorok a beléjük oltott isteni ösztönnek engedve vágyódtak utána, a kit az Úr századok előtt megígért. Ismerni nem ismerték, de álmodni álmodtak felőle. Csodaszép, tüneményes álmot. Fényözönbe öltöző hatalmas királynak képzeltek, a ki a földnek csalárd hatalmasságát legyőzi, lába alá hajtja égi erejével. Aki az ősi földről elkergeti az idegen bitor hadát. A ki Sion hegyén újra fölemeli a dicsőségnek templomát, megújítja Dávid nagyságos királyságát. A ki a szegénynek oltalmazója, az elhagyottaknak gyámola leszen.

És mi — százzorta, ezerszerte inkább várunk, óhajtunk téged, életnek fejedelme, mert megismertük, hogy te vagy ama Krisztus, az élő Istennek fia. Te vagy, a ki a bűn büntetését viselted, a megsebesítettél a mi álnokságinkért és megrontattál a mi bűneinkért. Te általad nyílt meg előttünk a mennyország ajtaja, Te általad vált a halál életnek ösvényévé, Te általad a fájdalom és szenvedés idvesség útjává. A midőn eltévedtünk volna, Te világosítottál meg; a világ szerelme elragadott, — Te ismét magadhoz vontál; kétségek örvényébe szédültünk, Te kimentettél onnan, keresni indultál elveszett juhodat s megtalálván mélységes szerelmeddel betakargattál. Óh ki tudná elszámlálni, mit cselekedett a te hűséged mi velünk! Ha életünk minden percét a te dicséretre szentelnénk is, adósaidd maradnánk néked. De te dicséretet, magasztalást nem kívánsz tőlünk, csupán *szeretetet*. Szeressünk úgy, a mint te szerettél, szeressünk pálmaágakon járva, töviskoszorút viselve. Mi gyengék és tudatlanok vagyunk, Te magad taníts meg, hogyan szeressünk téged!

Jövel áldott Úr Jézus, mi édes megváltónk! Szenteld meg, áldd meg jelenléteddel a mi karácsonyunkat! Hiszen nincs öröm és boldogság Te nélkülöd. Áraszd szerelmedet kunyhókra, palotákra, a hol a Te nevedben szegényt, ruhátalant, útonjárót ez estén befogadnak! Jöjj el mi jóságos, hűséges pásztorunk eme «Jó Pásztor»-nak kicsi, téged kereső, szomjúhozó nyájához is és add meg néki a te idvezítésednek örömét! Ámen.

Boldog ünnepeket!

Sz.

Karácsonyi verebek.

*Kemény a tél, zord idő jár
Ott künn szinte csikorog,
Viskójában szegény özvegy
Két árvával nyomorog.*

*Holnap derül föl karácsony,
Várják a nagy ünnepet,
Hiszen a föld Megváltója
Ő értek is született.*

*Nekik is örömet hírdet
Az a csillag odafent,
Mely hajdan a bethlehemi
Pásztoroknak megjelent.*

*Vendég nem tekint be nállok,
Vendég mit keresne ott,
Hol a sors a földi jóból
Egy hajszálnyit sem hagyott.*

*Vendégül száll udvarokra
Nehány didergő veréb,
Fagyos tollát felborzolva
Némán csüggedezve lép.*

*Éhínséggel gyötri őket
A hegyetlen durva tél,
Köztök immár egyik-másik
Szinte-szinte elalél.*

*Dús paloták közelében
Rajtok nincs ki könyörül,
Koldústársaikhoz jöttek,
Kiket minden elkerül.*

*Nekik itt a két kis árva
Kenyérmorzsát hinteget,
Bár maguk is ritkán esznek
A kenyérből eleget.*

*Megenyhülnek, felvidülnek
Az elcsüggedt madarak,
Egy pár még az eresz alatt
Éjjelre is ott marad.*

*A Jézuska, kit úgy várnak
Reggelre a gyermekek,
Szegény özvegy viskójában
Egész éjen ott lebeg.*

*Hozza nekik szép álomban
A sok drága, cifra jót,
Téli jó meleg ruhácskát,
Zöld ágon arány diót.*

*S hallanak az álmodozók
Csodálatos szép zenét,
A karácsonyi verebek
Hálaadó énekét.*

Lévay József.

Az utolsó szó Istenhez.*

Mi történik akkor, ha vihar, ha vész keresi fel a Balaton jégén a halandót? Mi különbség van a csöndes éj és a fürgeteges éj

* E remek és megragadó karácsonyi történetet Fötvös Károlynak «Utazás a Balaton Körül» című művéből közöljük, mely a Révai-Testvéreknél jelent meg. E rajz maga az egész munkának tükre. Nem akadhat ember, aki gyönyörködve ne olvassná végig. E történet példa arra is, hogy az evangélium és a hit ereje milyen hatalmas. Áthatja, megtartja nem csak a szegény halászok lelkét, hanem fölemeli annyi idő múltán az író s vele olvasóit is.

Sz.

*

közt? Hetven esztendővel ez előtt, 1828 körül, tizennyolc alsó-őrsi halász kora hajnalban bement a jégre halászni. Tizenkilencnek kellett volna lenni, de egyik valami ok miatt otthon maradt. Tizenkilenc emberből állott akkor egy bokor halász.

Karácsony szombatja volt. Szerencsét kerestek. Délre kijöttek volna a jégről, délután még bevitték volna a fogott halat Veszprémbe. Akkor még nem bécsi kalmárok számára dolgoztak a balatoni halászok. Veszprém nem messze van. A nagykarácsony estét még otthon ülték volna meg szeretteik körében, jó meleg szobában, ubor mellett, puha kalács mellett.

Elolvasták volna a szentírásból urunk idvezítőnk Jézus Krisztus születésének szent történetét; el is énekelték volna az Isten dicséretéről szóló szent éneket s azután átengedték volna magukat annak a kegyes örömmek és vídámságnak, mely megtölti a szíveket azon a napon, melyen a világ megváltója született. Így cselekedtek volna, a hogy illett akkor s illenék ma is szegény kálvinista jámbor emberhez.

A víz már december közepén beállott. Teljes szélcsendben állott be s még hó se, dér se szitálta be a fényes jeget. Mozdulatlan jég borítá az óriási sík mezőt. Határtalan tükör, melyben nappal a nap, éjjel a hold és csillagok sugaras jó kedvvel nézegették magukat. Vihar még nem csatangolt, köd még nem szállongott a beállás óta. Közelről-távolról fénylett a jég. Vastag még nem volt, de az embert megbirta már. Sőt az előző napon már kocsit is láttak rajta. Somogyból, Siófok tájáról. Jól tudja azt a halász ember, mikor mehet a jégre.

Karácsony szombatjának hajnalán is tiszta volt az ég s bár enyhébbre fordult az idő, nem volt aggodalomra semmi ok. Egy-két napi enyhe időt észre sem vesz a Balaton jege.

A tizennyolc halászból öt-hat volt élemedett, egy-kettő közép idejű, a többi fiatal. Húsz év alatti surján legény. Kerítő hálójuk kisebb fajta volt. Nem is akartak bemenni a tó közepéig, csak úgy a mánai fehér partok irányában akartak egy kerítést vállalni. A lékelés, hálóeresztés meg is történt rendesen, békességben. Mikor bevégezték úgy naptólte után: mindegyik húzott egyet a kulacsból s reggelire ropogtatták a tarisznyában hozott sós pogácsát.

Tizenegy óra tájban akartak hozzá fogni a huzáshoz. Akkorra Somogy felől, Kőröshegy irányában a «rothadt sarok» felől beborúlt az ég. Sötét, szürke szennyes felhők kezdtek tornyosulni s jöttek előre irtóztató gyorsasággal. Egy perc alatt fölöttük volt, másik perc alatt körülvette őket a napsugártalan nappali szürke sötétség.

Megjött a vész.

Balatonparti ember vésznek nevezi a vihart. Eltalálta jól. A kit a vész a vízen vagy a jégen talál: azt már a vész találta meg. Isten legyen ahhoz irgalmas, kegyelmes.

Az északról, a Bakony felől jövő vihart eleve megérzi az alsó-örsi halász, ritkán jöhet rá orozva. De Somogy felől nagy néha jön a vész, annak hamisságát még jól ki nem tapasztalta.

Megjött a vész.

Zúgva, bömbölve, sívítva nyargalt előre a vihar, mint a neki vadúlt ménes a pusztán. A mesgyétlen jégen, a határtalan síkon nem volt akadálya s első rohamára abban kellett hagyni a hálólúzást. Szemközt vele meg nem állhatott senki. Havas esőt hozott magával s mintha sulyos ököllel csapkodott volna az emberek szemébe és arcába, dacolni vele nem lehetett. Hátat fordított neki mindenki, halat, hálót s szerszámot ott hagyva, előre hajtott fejjel menekültek előle a part felé.

A menekülőök egyszer csak borzasztó csattogást hallanak maguk mögött. A vihar súlya alatt megrokkant a jégmező s darabokra szakadozott a jég. A neki bőszült szélvész fölverte a hullámokat s kergette maga előtt a széttördelt jégtáblákat. Imitt-amott torlaszokat emelt, másutt meg épen maradt egész jégfelket hajtott előre. Szegény alsó-örsi halásznak még imádkozni, még Istenhez fohászolni sem maradt idejük.

Tíz halász csakhamar eltűnt. Jég eltemette, hullám elnyelte, vihar elsodorta: ki tudná azt. Mikor szép kikeletkor, enylhe tavaszi napon a tíz halász holttestét megtalálták a gamászai tiszta homokon: egyik sem tudta elmondani, hogyan esett hirtelen jött szomorú halála.

Nyolc halász véletlenül, öntudatlanul egy nagyobb jégmezőre menekült. Ezt a mezőt nem törte össze a vihar, hanem hajtotta maga előtt épen hazafelé, Alsó-Örs felé, annak a foknak irányában, mely a falu alatt bekönyököl a Balatonba. Akkor pusztá domb, ma díszes nyaralók, szőlők, gyümölcsösök telepe. Ha a viharban lesz kis szívósság, ha útközben mást nem gondol, ha rossz indulata erőt nem vesz rajta: akkor a nyolc ember még menekül. Három öreg, öt fiatal. A jégmező partjain forr, habzik, zuhog a hullám tajtéka s torlódnak a jégdarabok köröskörül, maga a jégmező csendesen úszik előre. Csak a vihar táncol rajta, csak nyolc halálra szánt ember imádkozik rajta.

Főnt a fokon, a domb tetején, száz ember, asszony, gyermek, rokon, jó barát áll, néz, vár, int, kezeit fölemeli, zokog, jajgat, imád-

kozik azok fölött, a kik már csöndesen nyugosznak a vizek mélyén és azok fölött, a kiket feléjük hajt a jégmező.

Minden hiába!

Alsó-Órs fönt a magaslaton fekszik, jó ezer ölnyre vagy messzebre a víz partjaitól. Mikor meglátták az emberek, hogy Somogy felől beborul a láthatár s gyorsan tör előre a vihar: keserű jajkiáltásban tört ki a nép aggodalma. Mi lesz azokból, kik kimentek a jégre?

Higgadt emberek csitígtatták a zokogókat. Jó az Isten. Segíteni segíteni!

Rögtön összeszedtek minden csákyát, minden hosszú kötelet s ki gyalog, ki kocsin siettek le e partra. Csónakot, lélekvesztőt leakasztották láncáról s erős bátor ifjak, viharbíró férfiak vas kézzel, kemény agygal siettek megkísérteni: be lehetne-e menni a veszendő lelkekért?

Lehetetlen.

Ott volt már a vihar. Összetört jégen halandó meg nem állhat. Jégtorlaszon csónak előre nem mehet. Minden hiába.

De jött a nyolc halász a jégmezőn. Mindíg közelebb, mindíg közelebb. Jól látták, hogy nyolcan vannak: jól tudták, hogy tizen-nyolcan voltak. Ki az a nyolc? fölismerni nem lehetett.

— Az én apám!

— Az én jegyesem!

— Az én fiam!

— Az én testvérem!

Apák, anyák, testvérek, hajadonok, menyasszonyok, jegyesek: mind fölkeresték a magukét. A vihar, a hó, szürkület, a távolság, a remény, az Isten irgalmában való hit minden szerető szívnek a magáét mutatta meg.

Az öreg lelkész arcán lecsordúlt két nehéz könnycsepp. Nem szólt, csak suttogott. Imára kulcsolt két kezére nézett.

— Boldogtalan híveim, ők csak nyolcan vannak és ti mind a a tizennyolcat látjátok! Istennek kegyelme vigasztaljon meg benneteket.

Minden elmúló perc azt mutatá, hogy Istennek kegyelme lesz azokkal, a kik még élnek a vizeken. A jégmező már közelgett a nádas felé, alig volt távolabb két puska lövésnyinél. Már lelkendezve remélte mindenki, hogy az ő szerelmese megszabadul.

Minden hiába.

Egy szempillantás, megszűnt a somogyi szél. Szélcsend támadott. A hullám még tajtékzott, de a jégmező már nem mozdult előre.

A másik szempillantásban megeredt a bakonyi szél. Először lassan, azután erősebben. Az emberek ott a fokon csak azt vették észre, hogy a jégmező visszafordul s megy a Balaton közepe felé.

Mindenható Isten! — mi történik most már?

Egy szívszaggató jajkiáltás harsogott fel az ég felé. A bakonyi szél ennek hangját vitte el azokhoz, a kik elmúlásuk felé siettek.

De ő tőlük nem a sírás, nem a jajgatás hangja jött vissza a szárazföld felé.

Négy óra volt már délután. A nap lenyűgödött. A sötét felhők feketévé tették az alkonyatot. Se hold, se csillag fény. Lassanként elkezdett esni az ónos eső. Jéggé, kéreggé fagyott a ruha mindenkin.

A nyolc ember, míg menekülését látta, míg a parton levő szeretteit látta, néma volt. Csak szívük beszélt. De a mikor eltűnt előlük a part, elveszett előlük szeretteik arca s elveszett a menekülés minden reménye: megnyílt szívük is, ajkuk is.

A parton állókhoz egyszer csak szent ének hangjait hozta a távol és a sötétség. A temetőbe menők szent dalait énekelte nyolc tiszta, erős férfihang.

— Oh Isten, tördelt hangokkal — Én is hozzád fordulok. Mig itt küzdök a habokkal — Kormányodhoz fordulok!

A kálvinisták egyházi gyászéneke ez.

Egy szélroham jött, a parton állók nem hallottak semmit.

Aztán újra elhullámozott a parton állókhoz a szent ének dalama:

— Én kedvesim, szerelmesim — Már ne sírjatok. Jóságtokért az Istentől — Áldást várjatok!

A jó öreg lelkész sírva mormolta magában: ezt már nem nyolcan éneklék, hanem csak négyen.

Még egyszer előtört a hang az éjszakából a messzeségből, a hóviharból. De ezt már csak egy ifjú énekelte.

— Nincs már szívem félelmére — Nézni sírom fenekére Változtatok félelmeim — reménységgé, örömkké — Mert nem alszom el örökké! — Elhallgatott ez is.

De a másik pillanatban, mint a harang koudulása, még egyszer felharsant az ifjú hangja.

— Örökké!

Azután csak a szél zúgott, csak a jég harsogott.

Egy szép ifjú hajadon leány ott a parton fürtönként szaggatta selyemhaját. És vonaglott ott a fagyos kövön. Ő megismerte az utolsó dal hangját.

— — Kis gyerek koromban hallottam ezt az esetet. Nagyanymám testvérje beszélte el, Bozzayné szegény kis nemes asszony, a ki Alsó-Őrsön lakott. Ő tanuja volt ennek az esetnek s még húsz esztendő múlva is könnyezve emlékezett rá.

EÖTVÖS KÁROLY.

Ne ítéljünk, hogy ne ítéltesünk.

Kevesen vannak nagyok, kicsinyek közt egyaránt, a kik könnyedén, meggondolatlanul ne ítelnének felebarátaik fölött.

Ha valaki vagyoniilag tönkremegy, azonnal megmozdúl száz meg száz nyelv, minden oldalról hallatszanak a legkülönfélébb megjegyzések s észrevételek, melyek a legritkább esetben az igaz részvét nyilatkozatai.

— Előre lehetett látni, hogy ez lesz a vége, — jegyzi meg egyik. Hisz úgy éltek, mint a hercegek s csak félvállról néztek szegényebb embertársaikra.

— Eből szerzett jószáguk eből kell elveszni, — hangoztatja egy másik. Tisztességes módon szerzett vagyont nem érhet ilyen veszedelem. Ez ostobának nevezi, az könnyelműnek, míg mások szidják lelkiismeretlenségét, melynél fogva nemcsak magát és családját, hanem más, vele összeköttetésben lévő, embereket is szerencsétlenné tett.

Hátha még valamely feltűnést keltő botrányos tettet, vagy esetet kap szárnyára a hír, ha csorba esett ennek, vagy amannak a becsületén, vagy ha egy szerencsétlen kétségbeesésében elveti magát az életet; mily készek vagyunk mindjárt követ dobni az áldozatra, mintegy kéjelegve abban a gondolatban, hogy mennyivel fölötte állunk erkölcsi tekintetben e botrányhősöknek.

Bizony nem vagyunk sokkal különbek a farizeusnál, a ki hálaát adott Istennek, hogy nem olyan, mint más emberek: a rablók, igazságtalanok, paráznák, vagy akár mint az a publikánus, ki nem messze tőle bűnbánóan verte mellét a kezével.

Pedig még ha valóságosan alapszik is ítéletünk, nem kifizető szeretetlenséget árulunk el vele, igen sok esetben meg épen határozott igazságtalanságot követünk el embertársaink ellen.

Ki láthat gyenge emberi szemével felebarátaink szívébe, lelkébe? Ki tudja ismerni mindazokat a körülményeket, melyek mások tetteire befolyással vannak s gyakran kérelmelhetlen kényszerűséggel sodorják az embert a bukás örvényébe?

Isten az egyedűli, ki a szíveket vizsgálja, ki belát az emberi

lélek legtitkosabb rejtekeibe s tetteink legparányibb rúgóit ismeri, őt illeti meg az ítélet egyedül.

Kik tisztán állanak a világ szemei előtt, kiknek becsületén, jellemén senki foltot nem ismer, nem mindig méltóbbak Isten szeretetére és kegyelmére sok szerencsétlen megbélyegzettnél, kiktől az «igazak» megvetéssel vagy legföljebb szájalommal fordulnak el.

Ki tudja, mily óriási indulatok viharai dúltak ezek lelkében s a körülmények mily szomorú alakulásai ragadták őket a veszedelembé? Ki tudja, mily sokáig küzdöttek, véres verejtéket ejtve s könyhullatások közt kérve Istent, hogy szabadítsa meg őket a gonosztól?

Ki tudja, a bűnbánatnak izzó tüzében hányszor tisztult meg már a bűn szennyétől elborított lelkük, hányszor keltek fel, új erővel küzdve a kísértetek ellen, valahányszor megbotlottak és elesetek?

Más boldog halandók addig biztos léptekkel s fölemelt fővel haladtak előre a síma úton, lelkük nyugalalmát háborgó indulatok nem zavarták, csábító kísérteteket nem ismerve, semmi sem téríté el őket az egyenes útról s így pályafutásuk végén ha nyugalomra hajtják fejüket, a világ tisztelete kíséri őket a sírba.

Csakugyan kedvesebbek-e ezek Isten előtt, mint a kik saját magok és a világ elleni harcokban nyert sebektől vérezve, alétlan le-leroskadnak, de mindannyiszor fölkelnek újra s fegyverüket soha el nem vetik maguktól, míg a halál kezökből ki nem ragadja?

Hisz minden erénye sokaknak, kik könnyedén ítélnék embertársaik fölött, egyedül onnan ered, hogy lelkök hideg, szenvedélytelen, mely a világ száz meg száz csábjaitól illetetlen marad, vagy szerencsés helyzetökből s körülményeikből, melyek minden kísértetet távol tartanak tőlük.

A legmélyebb tisztelet és hódolat azoknak a keveseknek, kik a leghevesebb küzdelmek között sem hátráltak soha, sem le nem roskadtak a rájuk nehezülő csapások alatt! De ezek legkevésbé is ítélnék könnyedén embertársaik tettei fölött.

Ismerik ők jól az emberi természet gyengeségeit, tudják, mert tapasztalták, gyakran mily nehéz a világ ezer meg ezer csábjának ellentállani s az élet tengerárjában a jellem tisztaságát minden mocsktól megóvni. Részvétellel tekintenek küzdő felebarátaikra s szeretettel ítélik meg botlásaikat s gyengeségeiket, mert bár győztesen maradtak küzdelmeikben, vérző sebektől nem óvhatták meg magokat, melyeket a világ nem ismer ugyan, azért sajognak s annál inkább, minél nemesebb s érzékenyebb az, a kin ejtetett.

Mennyivel készebbek másokat megítélni azok, kik csak azért

nem szolgáltatnak okot botrányokra, mert soha sem voltak kénytelenek hevesebb harcokat vívni az étellel s önmagukkal! Még ha a feddhetetlen tisztesség színe alatt az emberi gyengeségek s ferdeségek egész seregét rejtik is, vagy tán nagyobb vétkeket is, melyekért csak azért nem éri őket a világ lesújtó ítélete, mert ügyesen el tudják rejteni.

De maradhat-e elrejtve Isten előtt lelki ürességük s hiú megelégedettségük önmagukkal? Nagyobb kedve telik-e Istennek az ily igazakban, mint a bűnös, vallásukat élénken érző, előtte magukat mélyen megalázó lelkekben, bár az emberi szemek előtt tán nem állanak is a feddhetetlen tisztességnek olyan tiszta fényében, mint amazok?

«Nagyobb öröm van mennyekben egy megtérő bűnösön, mint kilencvenkilenc igazon, kiknek nincs szükségük a megtérésre» — mondja Üdvözítőnk.

Nagyon felszínesen magyarázzák Krisztus Urunknak e mély értelmű szavait azok, a kik nem látnak benne egyebet, mint Istenre való alkalmazását annak az emberi természetben alapuló ténynek, hogy mindig nagyobb örömet szerez annak visszanyerése, a mit elveszettnek véltünk, mint állandó, háborítatlan bírása bármely drága javainknak s kik tán elég dőrék még arra a gondolatra is vete-medni, hogy e szerint jobb, ha egy ideig bűnös életet folytatunk, mintha folyton tisztán tartjuk magunkat a vétkektől, mert hisz így megtérésünk által annál nagyobb örömet szerezhetünk Istennek.

De hát van-e halandó e földön, kinek ne volna szüksége a megtérésre? Kell-e még szándékosan, külön elhatározással vétkeznünk, hogy aztán megbánva bűneinket, megtérhessünk; nem vétkezünk-e úgy is naponként, óránként öntudatlanul is, mert a bűnös hajlandóság velünk születik és soha egészen ki nem írtható szívünkéből?

Nem ezt hirdeti-e Megváltónk s tanítványai egyaránt, hathatósan intve mindenkit, hogy el ne bízsa magát abban a gondolatban, mintha tehetségében állana igaznak lenni Isten előtt?

Ha tehát mégis igazakról szól Üdvözítőnk, kik nem szorúlnak megtérésre, nyilván csak olyanokra mutathat szavaival, kik magokat igazaknak gondolják s azért elbizakodottságukban a megtérésnek nem is érzik szükségét.

S hogy is lehetne a mennyekben nagyobb öröm az ilyen igazakon, mint a bűneiket igazán megbánó lelkeken, hisz minél tisztábban, nemesebben érez valaki, annál fájdalmasabban éri a legcsekélyebb botlás, tévedés, mely lelke tisztaságát megzavarta, annál nagyobb szükségét éri a bűnbánat tüzeiben való megtisztulásnak.

Hogy csakugyan ilyen értelemben kell vennünk az igazaknak és megtérő bűnösöknek Krisztus urunk által való szembeállítását, azt a tékozló fiúról szóló példabeszéd világosan bizonyítja.

Ki is láthatná az idősbbit fiúban az atyját igazán szerető, fiúi kötelességeit mindenkor örömmel teljesítő gyermeknek példányképét? Nem veti-e egyenesen atyjának szemére, hogy igazságtalan iránta, mert nem jutalmazza meg kellőképp fiúi hűségét, nem gondol-e haraggal, szeretetlenül öcscsére, a helyett, hogy résztvenne atyjának örömeiben, az elveszettnek vélt fiú megtérésén?

Bizonyára inkább csak a magát jónak, igaznak gondoló, elbizakodott embert látjuk az idősbbit testvérben öcscsével szemben, kinek erkölcsi büszkeségében még emberi szívünk sem találhat több gyönyörúséget, mint a bűnös fiúnak magát megalázó igaz megtérésében.

Végtelen nehéz bárkinek is erkölcsi értékét a maga teljességében igazságosan megítélni; gyarló emberi elme arra egyáltalában nem is képes.

Hisz azzal sem vagyunk tisztában, mit tudhatunk be magának az embernek, akár érdemül, akár bűnül.

Istentől van mindenünk, az ő hatalma mindenre kiterjed, tudta s akarata nélkül nem történhetik semmi. Mi az tehát, a mit magunkénak tekinthetünk, hol az a pont, melynél a beszámíthatóság kezdődik?

Nincs emberi elme, mely e gondolatok útvesztőjében el tudna igazodni, mindenki más, az ő egyéni szempontjából ítél másokról s magáról egyaránt, a mint lelkülete önhittebb, vagy szegényebb, köznapibb, vagy nemesebb.

Épen azért, ha van mérték, melynek alapján embertársaink erkölcsi értéket legalább megközelítőleg megítélhetjük, bizonyára az a mód az, hogy ítéli meg valaki önmagát s embertársait.

Önhitt, köznap, vagy egész aljas lelkületről tesz tanúbizonyosságot, a ki a legparányibb jót magában el nem ismeri; a mit pedig rosszat talál magában, azt nagyon is hajlandó mentegetni, sőt magára Istenre hárítani, a ki a rosszra való hajlandóságot beléje plántálta, embertársait a legcsekélyebb hibáért is kárhoztatja s mindig kész követ dobni rájuk. Ezzel szemben a szerény, nemesen érző lélek minden jót magában Isten kegyelmének tulajdonít, mely neki nem számítható fel érdemül, míg másokban az érdemet szívesen elismeri; hibáit s gyengeségeit ellenben a magáénak tekinti, melyekért felelős és büntetésre méltó, embertársainak hibáit pedig szeretettel, kíméllettel ítéli meg s mindig kész azokat mentegetni.

Vajjon nem szebb, nem boldogítóbb-e az alábbiak közé tartozni?

Ne ítéljük tehát, hogy ne ítéltsünk? **TORKOS LÁSZLÓ.**

Csak kísért az Isten és nem üldöz.

(Éjszakai csetkép.)

Saarijärvi fensíkú avarján
 Fagyviselt tanyán élt Paavo gazda,
 Fűrge kézzel művelé a földet,
 S várt reá az ég urától áldást.
 Ott lakott fiastúl, asszonyostúl,
 Izzadással élve gyér kenyéren,
 Árkot ásogatva, szántva, vetve.
 Jött tavasz s elolvadott a hóvíz
 S elmosá felét az a vetésnek.
 Jött a nyár, kitört a jég viharja
 S elveré felét az a kalásznak.
 Jött az ősz s a fagy vevé a többit.
 Paavo nője szólt, haját kitépve:
 „Paavo, Paavo, gyászszülött öreg te,
 Jer, vegyünk botot, ha Isten üldöz;
 Kín a koldulás, kínosb az éhség“.
 Megfogá kezét a férj s viszonzá:
 „Csak kísért az Isten és nem üldöz:
 Végy fakérget a felényi liztbe,
 Kétszer annyi árkot ások én majd,
 Várni kész az Istentől a termést“.
 És az asszony vett felényi kérget,
 Nyáját eladja, rajta rozst vesz és vet.
 Jött tavasz s elolvadott a hóvíz,
 Ámde mit se hord el a vetésből.
 Jött a nyár, kitört a jég viharja
 S elveré felét az a kalásznak.
 Jött az ősz s a fagy vevé a többit.
 Verte mellél s szóla most az asszony:
 „Paavo, Paavo, gyászszülött öreg te,

(Runeberg I. L. svéd költő után)

Jersze halni, mert az Isten üldöz;
 Halni kín, de élni még kínosabb“.
 Megfogá kezét a férj s viszonzá:
 „Csak kísért az Isten és nem üldöz;
 Kétszer annyi kérget a kenyérbe,
 Kétszer annyi árkot ások én majd,
 Várni kész az Istentől a termést“.
 S vett az asszony kétszer annyi kérget,
 Kétszer oly nagy árkot ás az agg is,
 Tehenét eladja, rozst vesz és vet.
 Jött tavasz s elolvadott a hóvíz,
 Ámde mitsem hord el a vetésből;
 Jött a nyár, kitört a jég viharja,
 Ámde mitse vert el a kalászból;
 Jött az ősz s fagy, ámde távol innen
 S meghagyó a termést színaranyának.
 Paavo erre térdrehulla, szólván:
 „Csak kísért az Isten és nem üldöz“.
 S térdrehullt az asszony is, rebegve:
 „Csak kísért az Isten és nem üldöz“.
 S szóla most örömmel az öreghez:
 „Paavo, Paavo, menj aratni vígan,
 Itt az óra élni már vídáman,
 Itt az óra félre vetni kérget
 S kenyereünket sütni tiszta rozsból“.
 Paavo megfogá kezét s viszonzá:
 „Asszony, asszony, az kísértetik csak,
 Más szegényt ki el nem űz magától;
 Végy te csak felényi kérget újra,
 Most meg a szomszédunké fagyott el“.

GYÖRY VILMOS †.

(A költő hagyatékából.)

A te hited meggyógyít tégedet.

(Lukács 17. 19.)

Mely édes vígasztaló szó ez! Nem adnám az egész világnak gazdagságáért. Miképen lehet az, hogy a hit gyógyít meg? Avagy a Jézus nem segít-e? Segít, de ő dicsőségét és nagyságát a hithez kapcsolja. Mintha a gazdag ember a koldusnak aranyat adna kezébe és azt mondoná: Ime, a te kezed meggazdagított téged. Isten. az ő jótéteményeit nem magának, sem jóvoltának, hanem a mi hitünknek tulajdonítja, hogy így megismerjük, valahányszor meg

nem nyerjük, a mit kérünk, a mi nélkül szűkölködünk is, akkor nem ő benne, sem az ő jóvoltában, hanem a mi hitünkben vagyon a fogyatkozás. A ki nem hiszen, az kételkedik és bizonytalan abban, hogy Isten megadja-e, avagy nem. *Az olyatén nem nyeri meg, a mit kér.* (Jakab 1, 7 v.). Midőn egy embernek edény van kezében és azt veszteg nem tartja, semmit nem tölthetni abba, ha szintén az ember örömet akarná is, mert földre ömlik mellette és oda lesz. Isten sem akarja az ő jó voltát és szerelmét hiába kiönteni, hogy el ne vesszen. — A mint hiszesz, úgy lesz tenéked. — Isten szava nem marad pusztá szó, a midőn azt a mi hitünk erősen megfogja, hanem valóság válik belőle. Isten eledelt ígért néked a drágaság idején, higgy és nem éhez. Ha kenyér nélkül szűkölködöl, még a köveknek is kenyerekké kell változniok. Ha nem úgy van dolgod, a mint szeretnéd, azt a te hitetlenséged cselekszi. A hitben gazdaság vagyon, — a hitetlenségben szegénység, a hitben mennyország, a hitetlenségben pokol. A hit mindent megad néked, a hitetlenség mindentől megfoszt. Ha keserves napokat élsz, ne a te jó Istened ellen zúgolódjál, hanem a te kemény szívednek hitetlensége ellen. És ha jóra fordul sorod, Istennek háláld meg, mert az ő jóvolta munkálja, neveli, áldja és koronázza meg a hitedet!

SZ. F. I.

Karácsonyi vendég.

— Elbeszélés. —

Fülig szerelmesnek kell lennie s rendíthetetlenül bíznia a gondviselő Istenben annak, a ki káplán létére meg mer házasodni. Pásztor Mihálynál mind a két eset megvolt, meg is házasodott s épen szent karácsonyestéjére készült. Azon törte fejét, mivel fog nagyobb örömet szerezni az ő hűséges Rózájának.

Fizetése, akármilyen «akurátosan» olvasta össze, nem rúgott többre 300 koronánál és a mikor, mint házas ember, nem lakhatott és étkezhetett többé a nagytiszteletű esperes úrnál, ellátás fejében ugyanannyi ütötte a markát. Soknak bizony nem sok. Kevés híján 2 koronája esett minden dologtévő napra. Vasárnap meg bizonyosan nem kenyérral él a pap, hanem Isten igéjével. Legfőlebb fölmelegített étel jut mellé, ha — jut.

Arról ugyan senki jót nem állhat, hogy valamikor egy kis fogatlan, szárnyatlan angyalka nem száll-e le közéjük az égből, de hiszen a jó emberek kamarája és szíve sincs két kulccsal, három nehéz pánttal elzárva. Olykor kerül egy kis disznótori maradék,

egy kis gyümölcs, tej, túró, vaj a házhoz. És talán szüret, borfejtés sem esik meg a nélkül, hogy az ifjú tiszteletes urat egy-két tele üveg meg ne látogatná valamelyik presbyter ködmenének vagy néném asszony kötényének, kosarának oltalma alatt. Így hát csak dűlőre jutnak valahogy. Az igaz, hogy a finnyásságot egy kicsit ilyen sorsban el kell felejteni és a divatlapot nem kell olvasgatni a Biblia helyett. A kis papnénak pedig egyformán kell értenie a foltozáshoz, varráshoz meg a serpenyő és főzőkanál forgatásához. Magad uram, ha szolgálád nincs. És csak addig nyújtózzál, a meddig a takaró ér.

Eltévedni — bajos lett volna az ifjú Timótheus lakásában. Hónapos vendéget nem fogadhatott volna magához. Két szoba és konyha volt az egész. Az egyik lakószobául szolgált, a másik ebédlő és dolgozó meg szalón együtt. A bútorzat egyszerű: símára gyalult fenyőfaasztal, nádszék, egy mesebeli időben hangolt zongora, egy szögletes asztalka, egy viseltes bőrpamlag, egy vézna könyves polc, két jól kiszítt pipa s az íróasztal fölött egy farámájú Luther-kép a falon. Ágyak, szekrények színökkel, formájukkal igazolták, hogy nem *egy familiából valók*.

De ma karácsonyeste volt s két lámpa is ontotta fényét a barátságos szobára. Az asztalon malaczpecsenye (a kurátor úr hálája a névnapi köszöntőért), káposztasaláta, fehér kalács és bor. Csak úgy, mint azoknál, a kiknek Isten többet adott a földiekből. A kis hajlékban sűgárgott a rend és tisztaság. Hogyne! Mikor a boldogság napja ragyogta be az egész lakást s annak a fényénél mindent valami szebbnek, valami fenségesebbnek lát az ember. Róza asszony nem volt szép, de az egészség piros színe s az ifjúság elevensége ömlött el arcán. Szemeiből annyi szelídség, szeretet, jóság látszott, mintha a jó Isten néki legalább 5—6 fölnevelni való gyermeket s ráadásul két elhagyott árvát szánt volna. Egymás mellett állt a férj és feleség. Boldogan nézték kicsi első karácsonyfájokat, a mit nem cseréltek volna el a kerületi felügyelő úr gazdagon feldíszített s fényárban úszó, terebélyével egész szobát befogó karácsonyfájával sem. Mihály atyánkfia megcsodált mindent és sehogyse ment a fejébe, honnan teremtette elő az ő kis Rózája a rengeteg szép dolgot. Nem káplánszobába, mesebeli királyfi palotájába illő karácsonyfa ez!

Erősebben magához szorította a fáradhatatlan kis asszonykát de közbe egy pillanatra elfelhősödött homloka. Eszébe jutott, milyen rövid, pár órányi a karácsonyfa dicsősége. Pompázik, csillog s ha kifosztották, elfeledik, sutba vetik, tűzre kerül. Mintha az emberi örömnök képe volna! Ne reszkessen-e az ember saját boldogsága

miatt, mikor olthatatlan éhséggel les rá az irígy hervadás? Vajjon mivel köszönt be a holnap?

A kis boldog feleség mosolyogva vígasztalta. — Miért hervad el a fenyőfa, Mihály? Mert kitépik kegyetlen kézzel földjéből, lemetszik gyökeréről. Ott hideg éri, eső, jég paskolja, föl se veszi. Belekap ágaiba a száguldó szél, kineveti, csak annál erősebb, szálasabb a növése. Idehozzák a melegbe, világosságba és elpusztul, száradás a sorsa. Ha boldogságunk, örömünk kis növendékfáját nem tépjük ki a szeretet földjéből, a honnan táplálékát kapja, virulni fog mindig, lombot is hajt, akárhogy rázza a szegénység szele. A fény, dísz, gazdagság nem táplálja a boldogságot, ha egyszer éltető gyökeréről, a szeretetről lemetszették.

Azután az ajándékokra került a sor. Szegényes tárgyak voltak, a mik már régen elkelték volna a ház körül, de jobban esik, ha karácsonykor jut hozzá az ember. A kis papné el nem tudta gondolni, hogy zslugorgatta össze ura a pénzt fekete ruhára és Mihály atyánkfia boldog elégedettséggel dorgálta feleségét: «két tucat Mózes táblája egyszerre! A tékozlás lelke szállt meg téged asszony!»

Erre a szóra megnyílt az ajtó. A kis szolgáló leány jelentette, hogy egy rézember van a konyhában. Ijesztős az arca, hangja, viselkedése.

— Éjjeli szállást nem adhatunk, mert magunk is épen hogy elférünk, de ételt, italt tégy eléje. Azután elmehet Varga Péterékhez. Ott elhálhat békén a béresek közt az istállóban.

Alig lépett ki a szobából, rekedt, boszús hangú káromkodás hallatszott be. Rossz az ételed, embertelen a gazdád! A szolgáló rémulten szaladt be a tiszteletes úrért.

A konyha-asztalra egy harmincasba járó férfi ült. Haját felborzolta a szél, arca piszkos és puffadt, a hogy a pálinka szánuandó áldozatain látni. Ruhája csupa ringy-rongy és cafat. Szemeiből emésztő szenvedély s lelki züllöttség kandikált ki. Érdemes csavargó volt, a ki maholnap lopni fog, ha az éhség rábeszéli. A lelkész látára megrázkódott, arca halotthalvány színt váltott, minden szó nélkül kirántotta az ajtót s ki az utcára, a sötét éjszakába.

Kellemetlen vendég volt, az bizonyos, a kit édes örömet újjára ereszt mindenki, hamar megszállta a távozó szándék. De Pásztor Mihály érezte, hogy egy csepp rossz kedv vegyülne karácsonyi örömébe, ha ez a vándorló egy falat étel, egy korty ital, egy «Isten áldja meg!» nélkül hagyná el hajlékát. Utána eredt s az országúton utolérte.

— Atyámfia, én nem akartalak kivetni házamból, csak azt akartam, hogy emberségesen viseld magad! Jer vissza!

A koldus még jobban neki iramodott. Egész egyenesen járt, mintha valami hirtelen kijózanította volna. De a káplán is győzte. Melléje került.

— Térj be hozzám és fogadd szívesen, a mi tőlem telik, karácsony estéjén.

— Ereszsz! — dörmögte a koldús.

— Jöjj vissza, hisz senki sem bántott!

— Engedj útamra, Pásztor Mihály!

— Szerelmes atyám! Te vagy csakugyan? Homok Pali?

— Igen, hát rám ismertél! Nyisd ki a szemeidet és bámulj rám, ha akarsz. Hangja újra nyerssé, bántóvá, rekedtté lett. Elakartam kerülni, hogy előtted megalázkodjam, de mivel mindenáron útamra állsz, hát Isten neki fakeszt! Tégy velem, a mit akarsz.

— Hallottam, hogy rosszul megy sorod, de azt nem gondoltam, hogy . . . idáig jutottál . . . szólt a pap és elkomolyodott.

— Hát bizony én sokra vittem. Egész a generálisságig az éhenkórász-csavargók ezredében. Hanem te hogy vagy kenyeres pajtás? Rólad még mindig gondoskodik az Úristen? Még miúdig káplánkodol?

— Ne csúfolódjál. Jöjj be és maradj nálam az éjszakán!

— Ahá, tehát alamizsna-árus vagy, jétékonysági iparos? Szép, szép, a ki teheti. Nálam hiába való a fáradságod. Hanem tudod, adj inkább pár hatost egy kis karácsonyi papramorgóra. Ti «egyházfiak» minduntalan megfélekedtek a felséges gugyiról. A nélkül nincs étvágy, földi!

Pásztor nagy ügygyel-bajjal betuszkolta vendégét egyik szobájába, a hol megmosdott s nagyjából rendbeszedte magát. Maga meg átment feleségéhez, elmondta neki, kicsoda az az «elfeledkezett» csavargó és hogy itt marasztalta estére, éjszakára. Róza asszony sírva fakadt.

— Mennyire örültem ennek az estének és így elrontjuk az egészséget. Legalább egyék a konyhában, ne velünk. Olyan jó, olyan édes volna egyedül, kettecskén lenni.

A férj gyengéden rászólt és szelíden megsímogatta arcát.

— A mi boldogságunk a szeretet gyökeréről nőtt. De nemcsak egymást szeretjük, hanem felebarátainkat is. «Aki egy útonjárót befogad az én nevemben, engemet fogad be.» Vigyázz, kincsem, valamiképp le ne messük gyökeréről, mert elfonnyad, mint a karácsonyfa!

A pap vendégeért ment, a kinek időközben kissé emberibb ábrázatot adott a víz, kefe és fésű. De a csúfondároskodást nem vitte le arcáról a víz és szappan.

— Jól nézz meg, elég finom és előkelő vagyok-e arra, hogy a tiszteletes asszony szeme elé kerüljek?

Pásztor hallgatott s barátságosan átvezette a másik szobába s egyszerű, meleg hangon szólt:

Kis feleség, itt az én régi egyetemi tanulótársam, Homok úr, a ki ma este erre vetődött s kértemre megígérte, hogy éjjelre nálunk marad. Persze ilyen kis lakásban be kell érnie az én öreg pam-lagommal.

— Isten hozta nálunk! — szólt Pásztorné őszinte, barátságos hangon, a mitől engedni kezdett az eldurvult szíven a jég. Most kezdte csak hinni, hogy hasonlónak, igazán vendégnek tekintik. És mindegyre jobban fölmelegedett a vén diák. Réges-régen volt az, a mikor egy estét «családi körben» töltött. Valami nagyon nem kapott rajta soha, — de a hideg éjszakából, sötét, kemény ország-útról meleg, világos szobába jutni szívesen látott vendégnek, — mégis csak más, mint egy városi korcsma füstös levegője és korhely kompániája, Csakhamar egész elfogúlatlanul, nyugodtan beszélt, lel-kének ijesztő kísértetei visszavonultak odúikba.

Kérdés nélkül előhozakodott történetével. Nem volt benne semmi, amit százszor és ezerszer ne hallott volna az ember. Vidám, jó hangú fiú volt, a munkát nem szerette; élt-halt a hangversenyekért a hol hangjáért megtapsolták, a nyomán járó, vidám vacsorákért, Unalmas, komor testi-lelki gyötrődéssel járó délelőttök, gondtalan korhelykedéssel, kártyaasztal mellett átvirrasztott éjszakák váltogat-ták egymást. Jött az adósság, elfogyott a hitel. Minden jóra való társaságból kikopott. Utóvégre abszint, puncs, cognac, pálinka, seprő volt minden öröme, vendéglő, sörház, korcsma, lebúj, országút a fe-deles hajléka. Végigpróbált már mindent s most már csak a leg-utolsó lépés, a legszörnyűbb volt hátra.

Az étel asztalra került és «gugyi» nélkül is ízlett. Vacsora után azt mondta vendégének a pap, hogy imádkozással szeretné be-fejezni a napot. Ha ő neki nincs kedvére, lefekhetik, a dolgozószoba pamlaga készen várja. Ott maradt. A házi gazda imádkozott. Kérte az emberek szerető atyját, áraszszon karácsonyi vigasztalást és vilá-gosságot mindenkinek szívébe, a hogy «Ő» egyszülött fia akarta, a kinek születésekor angyalok szava hirdette a szegény pásztoroknak a világ megváltását, az örök szeretetet Bethlehem mezején. Az imádság után az ifjú nő odaült a vén zongora mellé, a melynek minden húrja mintha megrezdült volna a karácsonyi boldog örömhírtől. És felhangzott ajkukon az ének:

«Krisztus urunknak áldott születésén.»

Homok Pál a karácsonyfa mögött állt. Az imádság és ének szavára mintha fölengedt volna lelkében a fagy s hirtelen valami más élet, új, szebb, melegebb, éltetőbb kezdett ébredni benne. Nehéz könnyecseppek barázdálták végig arcát. Végre egészen megtelt szíve, nem bírta tovább s nesztelenül kiosont a szobából az éjszakába.

Az ének után a lelkész jóéjszakát akart mondani vendégének, de nem találta sehol. Vártak rá jó darabig, órák hosszáig, hiába, nem látták többé. Akkor már kinn járt, inkább rohant az országúton. Lelkében hatalmas vihar dúlt. Az ó-ember tusakodott az újjal, a kit vissza akart szorítani a fölemelt koporsófedél alá. Mintha az éjszaka erőlködnék, hogy a napot soha fölkelni ne engedje.

Egyszerre eszébe ötlött, hogy maradt még néhány csepp az üvegben, a mit a korcsmából magával hozott. Lázasan, szilaj mozdulattal kapott utána. Egész teste remegett, szíve hangosan dobogott. Igyék-e? Így viaskodott magával pár pillanatig, — azután fölemelte az üveget és messze elhajította a mezőre. És mint a ki terhétől, üldöző kísértetétől szabadult meg, nyugodt lélekkel sietett előre. Győzött.

* * *

Öt év múlt azóta. Ami káplánunk nem «uramöcsém» többé, hanem valóságos lelkész egy jól jövedelmező paróchia elégedett ura. Megnőtt a család, értékesebbek az ajándékok s fény árad szét karácsonyestéjén az egész lakásban. Az apróságok vidáman ugráltak körül a magas, terepélyes, gazdag karácsonyát, mikor a posta megérkezett.

— Ni, ni, amerikai levél! — Kiáltott Pásztorné. — Nincs ott neked se rokonod, se ismerősöd, Mihály.

A pap felbontotta a levelet s elolvasta.

Szt. Pál, dec. 10.

Barátom!

Forróan köszönöm azt a karácsonyestét! Nem lehet panaszom senkire, mert a kibe csak belebotlottam, mindenki segített rajtam. Tanácscsal, intéssel, pénzzel, munkával, de nem becsültem meg semmit. Elvertem, a mi kezem ügyébe akadt. Züllésnek indultam. Te testvérképen kezet szorítottál velem, bepillantottam a te boldog hajlékodbá, nálad a karácsonyi angyal szárnya megérintett és ez segített, meggyógyított. Megvagyok mentve, független, szép java-

dalimu állásom van s rút szenvedélyeim nem uralkodniak többé rajtam.

Máskor többet. Szívem csordúltig telve s nem tudok egyebet írni. Üdvözlöm feleségedet.

Barátod Homok Pál.

Pásztor Mihály meghatva jelentette ki, hogy ez a levél az ő legdrágább karácsonyi ajándéka.

Hedenstjetna A. után

PATTAG FERENC.

---

*Ének.**

*Kihez folyamodjam kívüled Krisztusom?
Ily beteg voltomban nincs kitől gyógyulnom,
Ezernyi seb rajtam, ki által tisztúljak?
Veszélyes veremből ki ad szabad utat?*

*Gyűjtsd meg szövétnekét áldott szent igédnek,
Virraszd fel lelkemben napját kegyelmednek.
Igaz utat mutass, szegényednek nékem,
Hogy szent Felségednek járhaszak kedvében.*

*Várlak, Uram, várlak reménykedő szívvel,
Miként a vigyázó virradást vár éjjel.
Reám is jó reggel hozd fel szép napodat,
Hogy serény elmével holtig szolgáljalak.*

*Samaritánusként borral s olajoddal
Gyógyítsd sebeimet irgalmasságoddal.
Tébolygó juh vagyok, tégy jót velem kérlek,
S nagy hálaadással örökké dicsérlek.*

Pécseli Király Imre † 1635.

---

* A Kis Énekeskönyvből.

Az eretneknymozásról.

A eretneknymozást, más néven inkvizíciót (inquisitio) a szabad gondolkodók ellen találták ki, a kiket mai napig állhatatosan eretnek néven hív a római pápás egyház. Eretnek szemökben mindenki, a ki vakon nem hisz mindenben, a mit — nem az írás, hanem — az egymást kiátkozó zsinatok és pápák dekrétomai és bullái hirdetnek. Eretnek előttük az is, a ki a Bibliát engedély nélkül olvasni meri, tehát büntetésre is méltó.

Az első századokban, a keresztyének üldözése korában, az egyház egyszerűen kizárta kebeléből azokat, a kik erkölcstelen életet éltek, vallásukat megtagadva a pogányságba visszaestek, vagy a gyülekezet békéjét nagyravágyásból megbontották. De a más nézetűeket nem bántotta senki. A keresztyének, mind egyek, testvérek voltak a Jézus Krisztusban. A Megváltó azt parancsolta meg: prédikáljátok az evangyéliomot, nem azt: üldözzétek azokat, a kiktől azt hiszitek, hogy az evangyéliomnak nem követői. Ámde megváltozott a helyzet nemsokára.

A mint a római császárok keresztyénekké lettek, az egyház már világi hatalomra is támaszkodhatott s az üldözöttből üldözővé lett. A IV. század püspökei kötelességüknek vélték, hogy a tévelygőket erőszakkal is kiírtsák s rávették az uralkodókat, hogy a hamis hitűek ellen világi törvényt hozzanak. S ezzel az egyház letért a béketűrés útjáról, türelmetlenségével az elsímítható ellentéteket csak még inkább kiélesítette, amivel azt érte el, hogy a mozgalom, melyet el akart fojtani, az elnyomatás következtében jobban és jobban gyökeret vert az ellenállásra ingerült szívekben. Az egyháznak eme türelmetlensége, melylyel minden lelkek fölött uralkodó akart lenni és a pápaság hatalmának kifejlődése karöltve járt, sőt ez utóbbi szülte tulajdonkép az első. A pápák tömérdek kiváltságokat és adományokat kaptak a buzgólkodó uralkodóktól és az így nyert hatalmukat a vad népek beütései által okozott általános tudatlanság oltalma alatt megjelent hamis okiratok alapján nemcsak az egész keresztyénség fölé terjesztették ki, hanem a világi dolgokra is elanynyira, hogy a XII. században a pápa minden császár és király urának tekintette magát. A pápa volt ez időben a világnak, hogy úgy mondjam, a kis istene, kitől mindenki függött, ki mindenkivel kénye-kedve szerint bánhatott el.

Nagyon természetes, hogy akkor is voltak, aminthogy minden időben is akadnak emberek, akik nem tudtak szemet húnyni a pá-

pák túlkapásai s az egyháznak ezzel kapcsolatos visszaélései előtt. Felismerték, hogy a pápák csak bitorolják hatalmukat s hogy az egyház is ily vezetők mellett eltért az őskeresztényiség tisztaságától. Az ilyen merész, igazság kimondó irányzat nem igen lehetett ingyére a földi javakban dúskodó pápaságnak. Az ilyen szabadgondolkodás megfosztotta volna minden világi előnyeitől, pedig legfőbb törekvése az volt, hogy korlátlan hatalmat biztosítson magának lelken, testen egyaránt. De a pápa nem azért volt pápa, hogy nyakára nőjön a dolgok ily folyása. Mire való az ő cikkázó villáma, az átok? Mire való a világi hatalmasok gyilkoló fegyvere? Előre velük, ki kell írtani az eretnekeket gyökerestől! Apostoli követeket küld ki a gyanús tartományokba, kiknek kötelességük kipuhatolni a vétkeseket s ezután példásan megbüntetni. Örülhetett még, a kit csak kiátkoztak az egyházból, a kinek csak javait kobozták el, a kit csak becstelennek nyilvánítottak és száműztek családjával együtt. De hányan voltak olyanok, a kik ott senyvedtek a börtönök rothadt levegőjében, hogy aztán ünnepélyes alkalmakkor máglyán égettessenek meg s még a sírban sem nyugodhassanak! Az ezernyi ezer áldozatok számát bár pontosan már nem is határozhatjuk meg, lehetetlen mégis, hogy a legfájóbb részvétellel ne teljünk el azon számtalanok iránt, kik a szeretet és könyörület vallásának tiszteletére a legborzasztóbb kínokra ítéltettek.

III. Ince pápa volt az első, ki ily embertelen megbízással küldött ki követeket, még pedig a citeauxi zárda két fanatikus szerzetesét, Castelnani Pétert és Raoult, kikhez még 12 barát csatlakozott és 2 spanyol, köztük a később oly szomorú hírre vergődött szt. Domonkos. Ezek képezték az első eretneknyomozó törvényszéket, melyet általán tudományos néven inkvizíciónak szokás mondani. A felzaklatott nép dühének ugyan áldozatul esett Castelnani Péter, de az intézmény meg nem semmisült, sőt még inkább kifejlődött. Az új intézmény állandó törvényszék módjára ítélezett s az inkvizítori tisztelet a szt. Domonkos által alapított új rend tagjai és a ferenciek töltötték be s gyakorolták minden emberi érzésükből kivetkőzve; helyökre később a jezsuiták fekete hada lépett. Minden országban volt ilyen inkvizíció kisebb-nagyobb mértékben, de olyan világraszóló módon sehol se működött, mint Spanyolországban. Ha megismerjük a spanyol inkvizíciót, látni fogjuk ezt a rettenetes intézményt a maga legborzasztóbb, legvérlázítóbb mivoltában.

Ebbe a sok vihart kiállott országba 1232-ben hozták be az inkvizíciót, egy évvel később, mint a hogy IX. Gergely pápa ki-

bocsátotta bulláját valamennyi eretnek ellen. De nem ment ám ez oly könnyen, bármily nagy volt is a XIII. század tudatlansága és babonahite; az inkvizíció véres ellentállásra talált. Nem egy ferencrendit meg dominikánust kövezett, vagy gyilkolt meg a feldühödt nép, még az oltár előtt is. Nagyon természetes következménye volt ez az elkeseredés azon szigorú rendszabályoknak, melyeket az eretneknyomozók életbeléptettek a hamishitűek kiírtására. Elrendelték, hogy a bűnbánat-nélküliek a világi hatalomnak adassanak át, a mi biztos halál volt. Az inkvizítorok ugyan kérték a bírákat, hogy a halálos ítéletet ne hajtsák végre, de ez csak képmutatás volt. Mert jaj volt annak a világi bírónak, a ki e kérésnek engedett, mindjárt üldözöbe vették, hogy az eretnekekkel cimborál. Azoknak sem volt irigylésre méltó sorsuk, a kik a sanyargatás következtében színleg megtértek; azoktól kérlelhetetlenül megkívánták, hogy minden húshagyó vasárnapon a templom ajtajánál bűnbánó ruhában, melyen két, a ruha színétől különböző, kereszt volt, álljanak, a hol semmibe se vették őket. Az inkvizítorok az eretnekek oltalmazóit, bűnrészeseit és eltitkolóit megfoszthatták hivataluktól és méltóságuktól, sőt még a holtakat is üldözték, kiásták csontjaikat és máglyára vetették. Oly eredményeket értek el e szigorú eljárással, hogy a XV. századbeli eretneknyomozás már alig talált áldozatokat, noha a legcsekélyebb gyanú is elég volt az üldözésre. A szolgálóknak szabad volt uraik ellen, a férjnek felesége és a feleségnek férje ellen, a gyermekeknek szülők és a szülőknek gyermekeik ellen tanúskodni.

Rettenetes szigorúak e rendszabályok s alkalmasak arra, hogy a népet mint barmot igába hajtsák, de ez csak az inkvizíció reggele volt. A XV. század vége felé még nagyobb és durvább, sűrűbb lett a sanyargatás, a pápának, «az örök szeretet földi helytartójának» a zászlaja alatt. Ez az új inkvizíció kapcsolatos a zsidók üldözésével. Spanyolországban ugyanis a XIV. században a zsidók a kezökben lévő nagy kereskedés következtében roppant gazdagságra tettek szert. A keresztyének, miután a kereskedelem terén nem versenyezhetek velök, a legnagyobb irigységgel s gyűlölettel teltek el irántok. Csakhamar több népfelkelés támadt ellenök. A zsidók, hogy az általános gyűlölettől szabadúljanak, tömegesen áttértek a keresztyén vallásra. Az üldözéstől féltökben áttértek az országban rekedt mórok is. Ezeket az áttérteket marranoszoknak hívták. Ámde nagyon nehéz a tettetés. Nemsokára elárúlták magokat és a keresztyén hittől való elpártolásuk napfényre került. Ez a körülmény épen kapóra jött az inkvizítoroknak. Az akkori spanyol király, V. Ferdinánd örült, mert

azt remélte, hogy az üldözöttek kincse az ő zsebébe vándorol, a pápa meg azért, mert hatalmát új üldözéssel nagyobbíthatta. Meg is indult ellenök a legkegyetlenebb eljárás. Ezreket börtönöztek be, ezreket számúztak, ezreket lángok martalékjává tettek. A tűzhalálra ítélték száma oly nagy volt, hogy Szevilla városának előljárósága jónak látta a városon kívül állandó, kőből készült vérspadot állíttatni, melyre négy nagy gipsz-szobrot helyeztek. E szobrok belől üresek voltak s beléjük bújatták a visszaesett eretnekeket, hogy minél lassabban és kínosabban égjenek el. De ez az eljárás igen hosszadalmasnak látszott a hatalmaskodók előtt. Mit tegyenek? Hát számúzik az összes zsidókat. V. Ferdinánd ki is adja a rendeletet 1492-ben, hogy minden korú és nemű zsidó négy hónap letelte alatt hagyja el Spanyolországot. Ennek az lett az eredménye, hogy mintegy 800,000 zsidó költözött kénytelenségből Franciaországba vagy Afrikába. A lakosok számának ily nagymérvű csökkenése ma is nagy veszteséget jelent, hát abban az időben mennyire meggyöngíthette az országot!

S talán ezzel végeszakadt az inkvizíciónak? Korántsem! Menél több áldozatot szedett idáig, annál áldozatéhesebb lett ezentúl. Nem volt már zsidó, hát a keresztyéneket vette üldözőbe. Még a legkeresztyénibb emberről is, a ki valamiért nem tetszett az inkvizítoroknak, ki tudták sütni, hogy eretnek s akkor már veszve volt. A nyomozás vad állatiasságában még a könyvek ellen is fordúlt; több ezer pusztult el lángok között, melyeknek egyedüli hibájok az volt, hogy az inkvizítorok nem értették. Ily irtóztató módon dült ez a keresztyéninek csúfolt intézmény Torkvemada főinkvizítor-generális alatt, kinek vérszomjas uralma legkevesebb 140,000 családot gyalázott meg és döntött nyomorba. Megborzad az ember, ha végig gondolja azokat a kínzásokat, amelyekkel vallomást akartak kicsikarni az elfogott szerencsétlenekből. Minden emberi méltóságot sértett az a bánásmód, melyet a vádlottaknak ki kellett állaniok a börtönökben. Ezek a börtönök legtöbbször 12 láb hosszú és 10 láb széles piszkos üregek voltak, melyekbe csak tenyérynyi nyíláson lopózhatott be a napsugár, hogy némiképp tűrhetőbbé tegye a bent uralkodó síri sötétséget. A térnek felét emelkedés tölté ki, mely fekhelyül szolgált; de miután ily üregben csak három ember férhetett el s a legtöbbször kétannyit is betuszkoltak, az erősebbeknek a puszta talajon kellett feküdniök, hol annyi helyök sem jutott, mint a holtaknak a sírban. E börtönök oly nedvesek voltak, hogy a szalmazások, melyeken a foglyok aludni szoktak, pár nap alatt rothadás-

nak indultak; hozzájárult a sok szeny, piszok, mert tisztításra itt rá nem értek. A levegő egészen dögleletes lett; ha kivezették a foglyokat, úgy tűntek fel, mint járó-kelő hullák. Bár magában véve már az is iszonyú, ha embereket ily lyukba zárnak, még embertelenebbé tette a bánásmódot, hogy a foglyoknak panaszzkodniok sem volt szabad, és ha egyikök sóhajtani mert, több napra szájspecket kapott és ha ez sem használt, a folyosón végigkorbácsolták, csakhogy hallgatásra kényszerítsék. Még sajnálandóbbak voltak azok, a kiket börtönükből a kínzóterembe hurcoltak, földalatti üregekbe, hová csak titkos úton lehetett bejutni. Maga a mély csend, a kínzó eszközök szörnyű alakja, melyet két fáklya fénye világított meg, a tetőtől talpig fekete ruhába öltözött hóhérok s a nyomozók könyörtelen arca a szenvedő lelkét halálos rémüléssel töltötték el. A hóhérok durva kézzel megragadták az áldozatot, pőrére vetkőztették, kezeit hátul összekötötték egy kötéllel, mely a boltozaton megerősített karikán áthúzódt s így húzták föl a levegőbe, majd hirtelen ismét lebecsátották, hogy majdnem a földet érte. S ezt többször ismételték egymásután. E kínzás kifecamította a szerencsétlen tagjait, a kötél egészen a csontig vágódott be s a kínzott végre elveszté eszméletét. Ekkor leoldották és bedobták börtönébe, hogy pár nap múlva még nagyobb kínoknak vessék alá. Ekkor a víz következett. A hóhérok áldozatukat erősen összekötve egy favályúba fektették, melynek közepén bot volt átszúrva úgy, hogy ez által a fej lejjebb került mint a lábak. Ekkor torkába és orlyukaiba finom vásznat dugtak s erre vizet csepegtettek. A víz olyan lassan hatolt át ezen a vásznon, hogy egy óra lefolyása alatt egy liter víznél többet nem volt képes lenyelni a szerencsétlen. Ilyformán a kínzottnak nincs ideje lélekzetet venni s abban a reményben, hogy később lélekezhetik, folyvást nyelni törekszik. De hiába minden erőlködése, a víz szakadatlanul áthatol a vásznon, lélekzete megakad, hörögni kezd és elalél. Gyakran megtörtént, hogy midőn a vásznat kihúzták torkából és orrából, a vér teljesen elborította. De ha még e kínzás sem csavart ki az illetőből vallomást, akkor a tűzhöz folyamodtak. Testét bekenték olajjal, szalonnával s más zsíradékokkal, azután erős tűzhöz vitték, minek következtében a bőr felrepedt annyira, hogy az izmok és csontok kilátszottak. Iszonyatos kínok voltak ezek, nem csoda, hogy sokan öngyilkosok lettek, csakhogy a kínezéstől megszabaduljanak, mások pedig összeszorult szívvel várták, míg máglyára, lángok közé jutottak.

A keresztyénség első századaiban a pogány császárok szokták a keresztyéneket elfogni, szurokba mártani s úgy meggyújtani, mint

elő fáklyákat; ez időben keresztyének műveltek hasonló istentelenségeket saját hitfeleikkel, midőn ezeket tűzhalálra ítélték, a mint vakságukban hitték, az Isten nagyobb dicsőségére. Nagy ünnepélyeket rendeztek ilyen alkalmakkor, melyeken a király is részt vett udvarával. Egy hónappal az égetés előtt, trombitaharsogás és dobpergés között végigvonúlt a baráthad a városon, hogy jó előre felköltse a kíváncsiságot a szörnyű ünnepélyre. Egy hónap múlva a város legtágasabb terén egy színpadot emeltek s ott egész éjjel bűnbánati zsolozsmákat énekeltek a csuhás barátok. Másnap reggel 7 órákor megjelent a király és királyné az egész udvarral. Ezután indult meg a menet a barátok zárdájából. Elől haladt 100 szénégető dárdákkal és lövészekkel, utánuk a dominikánusok serege ég felé forgatott szemekkel, ezután az inkvizíciónak zöld-vörös zászlóját vitték, majd a spanyol főnemesek jöttek, kik mögött az elítéltek következtek büntetésük szerint osztályozva. Legelől mentek a könnyű büntetésre ítélték mezítláb és hajadon fővel, bűnbánó ruhában. Utánok, a kiket vesszőzés, gályarabság és börtön várt; nyomukban a megfojtásra s végül a máglyára ítélték, lángokkal befestett ruhákban. Az eleven áldozatok után azoknak képeit hozták, kik még mielőtt máglyára jutottak volna, meghaltak, de tetemeiket talpigán vitték a vesztőhelyre. A körmenetet nagy lovassereg fejezte be, mely után testőrségétől körülvéve jött a főinkvizitorgenerális violaszínű drága ruhában. Mihelyt a körmenet megérkezett, valyamelyik pap megkezdte a misét az evangéliumig. Ekkor a főinkvizitorgenerális felállt s a királyt megesketé, hogy az eretnekeket üldözni s a hitnyomozást teljes erejéből támogatni fogja. Miután a király ezt megtette, az egész gyülekezet ismételte az esküt. Ezután valamelyik dominikánus a szószékre lépett s az eretnekek ellen kemény szónoklatot mondott. Ennek végeztével felolvasták az ítéletet, melyet minden elítéltnek egy faketreben térdepelve kellett végighallgatnia. Az ítéletek felolvasása után a halálra ítélteteket kihurcolták a vesztőhelyre, ott odakötötték a máglya közepén álló oszlophoz, azután meggyújtották alatta a máglyát. Abban az egy kegyelemben részesítettek még a szerencsétleneket, hogy megkérdezték tőlük, vajjon mint jó keresztyének akarnak-e meghalni; «igen» szavukra azután a hóhér, mielőtt a máglyát meggyújtotta volna, megfojtotta őket. Az életfogytig tartó börtönre, gályára és vesszőzésre ítélteteket visszahurcolták, hogy kitöltsék a rájuk mért büntetést.

Minden jobb érzésű ember útalattal fordult el a kegyetlen intézménytől, de még útalatosabbá tette azt az inkvizitorok szemtelen

magaviselete. Míg ők büntetlenül raboltak és gyilkoltak, tartózkodás nélkül gyalázták meg azon szerencsétlen leányokat és asszonyokat, a kik hatalmukba kerültek, addig másokat, ha a legkisebb gyanu merült föl ellenök, készek voltak a lángok közé vetni. Egyébiránt magok az eretnek nyomozók beismerték, hogy a vérpadon épenannyi ártatlan veszhet el, mint ahány bűnös, de szerintük inkább haljon meg száz igazhívó katolikus, kik úgysis azonnal a paradicsomba kerülnek, mintsem hogy egy eretnek kiszabadúljon kezökből, mert sokkal több igazhívót csábíthatna el és juttatna örök kárhozatra. Pedig ép azon időben, midőn e legszigorúbb vizsgálat alá vetették a világiakat, ugyanakkor a legnagyobb erkölcstelenség, a legszemérmertlenebb élet harapódzott el a kolostorokban. Barátok és apácák minden szégyen nélkül ott álltak, midőn egy más apáca szült s az újszülötett rögtön megfojtották. S mind ezt a gonoszságot a jámborság álarca, vallássság örve alatt vitték véghez.

Ilyen intézmény csak addig állhat fenn, míg a népnek elméjét homály borítja. Sok ideig megmaradt az inkvizíció, mert eleve nagy akadályokat gördített embertelenségeivel a felvilágosodás elé. De a francia forradalom, a szabadság korszaka, mely sok régi intézményt romba döntött, az inkvizíciónak is megadta a végdöfést. Bár még ezentúl is felütötte fejét egyes politikai pártarcokban, hanem már nem volt oly hatalom, mint régente s lassan végkép elsenyvedt, miután a szép s virágzó Spanyolországot a tönk szélére juttatta. Ránk, magyarokra nagy csapás volt az országdúló tatárjárás, a másfél százados török uralom, a nemzet életerét felnyitó sok belső harc, de sokkal nagyobb csapás volt a spanyolokra az inkvizíció. Az eretneknyomozás mintha nálunk is próbát akart volna tenni. Felhangzott itt is: «a lutheránusok megégettessenek»; a pozsonyi törvényszék lelkészeinket és tanítóinkat börtönre és gályára ítélte; Eperjesen vértanuinkból kitaposta a bakó az életet; de a magyar nép sokkal szabadabb, sokkal józanabb eszű, mintsem hogy az ilyen sötét intézményt megtűrje. Am Spanyolország soká nyögte az igát, nem kevesebb mint 6 millió lakost veszített az inkvizíció következtében, a nép szellemi élete sem fejlődhetett ki s az ország koldús-szegénynyé lett. Az előző századok sok veszteséget, nagy gyaláztatot kentek a spanyol nemzetre, de úgy látszik, mintha a jelen időben visszafizetné a nép régi tartozását a katolikus papságnak és barátoknak. A századokon át elfojtott keserűség kitör a népből, szembeszáll a papsággal, üldözi a barátokat, amint ezt az ujságokból olvashatjuk. Nem lehet még megmondani, de hihető, hogy az a szikra, melyet

az inkvizíció ki akart oltani a szívekből, nem aludt el, csak hamu takarja. Ma-holnap talán lobot vet s kigyúlad Spanyolországban, a legkatholikusabb országban is az evangyéliom világító szövétneke.

HONTI BÉLA.

Az egyházi élet köréből.

Reformációi emlékűnnep Domonyban. Már múlt számunkban említettük, hogy a pozsonyi ev. theol. akadémia több tanára az egyház szíves meghívása folytán az egyetemes gyűlés idején, nov. 13-án este reformációi emlékűnnepet tartott a domonyi evang. templomban. A ritka alkalomra nagy közönség sereglett össze a szomszéd falvakról, Aszódról, sőt a fővárosból is jöttek vendégek. Az istentiszteleten az oltárnál dr. Masznyik Endre theol. akad. igazgató imádkozott, majd Kovács Sándor prédikált a «királyi lakomáról» s azt fejtegette, miképen hívja Isten magához az embereket és az emberek miképen mentegetőznek. Dr. Masznyik Endre a tengeren járó Jézusról olvasott fel szép s megragadó írásmagyarázatot, melynek minden mondatát feszült figyelemmel és megilletődve hallgatták a hívek. Stromp László *Luther levele a pápához* címen a nagy reformátor legválságosabb éveiből rajzolt festői korképet. A fáradt figyelmet végül Albert Józsefnek, a Jó Pásztor kedvelt mesélőjének mély erkölcsi tartalmú, magyaros észjárású és nyelvű költeményei frissítették föl. Közben szép karéneket adott elő az aszódi ev. egyházi daloskör (Bolla Lajos gymn. igazgató vezette) s magánéneket Perényi aszódi kántor. Az ünnepélyt Szilárd J. helybeli lelkész imádsága s áldása rekesztette be, mely után a «Maradj meg kegyelmeddel» kezdetű ének hangjai mellett eloszlott a gyülekezet. Offertoriumképen *300 korona* gyűlt össze az Evang. Theol Otthon javára. Ez összeghez Glück Frigyes, az egyház felügyelője 300 koronával, Glück Erős 50 koronával, K. N. 20 koronával járult. Az ünnepély emléke megmarad a domonyi nép s a kirándulók szívében egyaránt. A pozsonyiak egy derék, ritka nemes lelkű világi papot ismertek meg az egyház felügyelőjében, a ki a templomnak, iskolának valódi pártfogója, a ki jót tesz, mert lelke, jó érzése kényszeríti reá s a ki mindezért más jutalmat nem vár, mint a mit a jó öntudat ad. Isten adja, hogy a kis virágzásnak indúlt gyülekezetet buzgó lelkésze soká vezethesse s munkájának gazdag áldása legyen.

C. P.

A bázeli misszió. A jelenlegi misszió-társaságok között régi és munkában gazdag multjánál fogva egyike a legelsőeknek a bázeli s így olvasóink bizonyára örömmel veszik, ha ennek az érdemes társaságnak múltját és mai munkásságát ismertetjük.

A társaság már 85 év óta szolgálja a misszió-ügyet. Magva a «Deutsche Gesellschaft» volt, a mely 1780 óta a Németországban és egyebütt széjjelfekvő kisebb társulatok között az összekötő kapocs szerepét játszotta. Csakhamar több más egylet is alakult ebből az anyatársulatból. Ma a bázeli társaság leginkább Németország délnyugati és középső részére, továbbá Svájcra támaszkodik. De azért bőven akadnak barátjai Németország egyéb részein, Svéd- és Oroszországban; sőt az Osztrák-Magyar monarchiában sem idegen. Hogy a misszió-ügy iránt való érdeklődés mind szélesebb körben elterjedjen, a társulat misszió-ünnepeket és összejöveteleket rendez, havi folyóiratot s e szakba tartozó munkákat ad ki. Bázelen egy külön intézetben gondoskodnak képzett misszionáriusok neveléséről. Most 90—100 növendéke van ennek az intézetnek. A kik csakis népiskolát végeztek, azok is 6 év alatt a körülményekhez képest elég nagy theologiai műveltségre tehetnek szert. Behatolhatnak a szent könyvek tanulmányozásába, elsajátíthatják a görög, héber és latin nyelveket, sőt előkészülhetnek azoknak a nyelveknek megtanulására is, a melyekre mint misszionáriusoknak leginkább lesz szükségük.

A társaságnak legrégebb munkamezeje a Kaukázusban volt a mohammedánok között. Ezt a munkálkodást azonban 1835-ben egy orosz ukázzal betiltották.

A jelenlegi működés leginkább négy különböző helyre tömörül s ezek: az afrikai Aranypartok, India, China és Kamerun Afrikában. Ezek közül a legrégebb munkatér az *Aranypartok* vidéke, a hol már 1823-tól vannak misszionáriusok. Az első keresztelés azonban csak 1846-ban történt meg. Azóta azonban állandó a gyülekezetek növekedése, úgy, hogy ma már mintegy 18.000 keresztyén lakik itten, a fetisismus pedig mind nagyobb mértékben hanyatlik. A misszionáriusok működése már a Voltán túlra is kiterjed, a hol a Szudánból mindinkább előrenyomuló mohammedanizmus erős vetélytársa a keresztyénségnek. Az Aranypartok legifjabb keresztyén telepe, Kumase, tavaly óta romokban hever és a misszionáriusok küzdelmes munkájának sok szép gyümölcse ment veszendőbe itt, de azért a reményt még nem adták föl.

A társaság fiatalabb tagjai régebben különösen *Indiát* választották munkakörükül. 1834-ben kezdte meg itt működését a társaság,

a mely erejének legjavát azóta leginkább itt érvényesítette. Munkája itten igen sokoldalú. 100 iskolában, köztük gimnáziumokban, az ifjúságot alapos oktatásban részesítik és elvezetik a Szentírás ismeretéhez. A misszió-orvos és a diakonissák jó tettek gyakorlása által iparkodnak arra, hogy a lelkeket a keresztyénség számára megnyerjék. Hat intézetben prédikátorokat és tanítókat nevelnek. Gyakran megtörténik, hogy a keresztyénekké lettek kenyeröket vesztik, tehát gondoskodnak arról is, hogy az ilyeneknek munkát adjanak. E sokfajta működésnek koronája azonban itt a pogányok százezrei között az evangéliumnak hirdetése.

A *chinai* misszió 1847-ben vette kezdetét Hongkongban 4 misszionáriussal, a kiknek igen sok nyomorgattatást kellett elszenvedniök, míg munkájuknak gyümölcse lett. Hongkongban az első gyülekezet 1851-ben alakult. Az azóta lefolyt 50 esztendő alatt 13 állomás keletkezett, a melyek mintegy láncolat, köralakban szelik át Kanton tartományát. Ma a gyülekezetek tagjainak száma még csak 6—7 ezer. Sőt még ezek körében is fájdalommal lehet tapasztalni azt az önző haszonlesést, a mely a chinait még vallásos ügyekben is jellemzi. Az utóbbi években akadtak ugyanis olyanok, a kik nem a Krisztus iránt való szeretetből, hanem csak azért lettek keresztyénekké, mert azt vélték, hogy a misszionáriusok elismerése és segítsége földi érdekeikben hasznukra lehet. Azonban a mostani sanyargattatások és üldöztetések bizonyára meg fogják mutatni, hogy ki a hű követője Jézusnak.

Körülbelül 40 évre a chinai misszió-működés után vette kezdetét a *kameruni*. A társaság csak nehezen vállalkozhatott rá, de megtette, egyrészt mert a német testvér-társulatok kérték a segítségét, másrészt pedig, mert az angol baptisták távozása után már Róma vetett szemet erre az új német gyarmatra. Így került az első 4 bázeli misszionárius Kamerunba, a hol az egyiknek már a negyedik napon halálát okozta az idegen éghajlat. A tapasztalat azt mutatja, hogy 10 misszionárius közül 3 már mindjárt az első évben áldozata a gyilkos klímának. Így nehezen folyhatott a munka, de a beözönlő európai kultúra és a német kormány erélyes föllépése nagyon elősegítették a keresztyénség terjedését, a mely itten a leg-sötétebb pogányságon vesz győzelmet. A gyülekezeteknek ugyan ma még csak 200—400 tagjuk van, de a növekedés tartós. Itt is számos iskola áll fönn, a melyekben a tanulók $\frac{3}{4}$ része pogány. A misszió feladata itt most a fáradhatatlan munkálkodás, igehirdetőknek és tanítóknak képzése. Az erőt teljesen a partvidék veszi igénybe,

úgy, hogy a beljebb elterülő vidékekre most még gondolni sem lehet. Ez teljesen a mohammedanizmus zsákmánya. Ne felejtjük el a szegény Kamerunt!

Mindenütt égető szükség van az okos vezetésre és célravezető helyes eszközökre; mindenekelőtt azonban bölcsességre, bátorságra, szeretetre, szóval a szentléleknek adományaira. Örömeinkre lehet, hogy magyarok is vesznek részt ebben a munkában. Bárcsak növekednék számuk és buzgalmuk!

(NÁRAY GYULA.)

Jó könyvek.

Kókai Lajos, budapesti könyvkiadó három szép könyvet küldött hozzánk. Az egyik Baksay Dániel *Mennyei Szövétnek* című régi jó könyve, mely hajdan nagyon népszerű és kapós volt. Elmékedések és imádságok gazdag tárháza ez a könyv, igazi természetes, mesterkéletlen buzgóság s egyszerű nyelv jellemzi. Jól esik lelkünknek e könyv társasága, mert újulunk, épülünk általa. Ára vászonkötésben 3 kor., bőrkötésben 4 kor. Barkóczyné Dömök Antónia *«Az én imáim»* című könyve művelt protestáns nőknek szól; ebben is imádságok s elmékedések váltogatják egymást. Nyelve finom, választékos, gondolkodása emelkedett. A könyv elé írt rövid bevezetés arról tájékoztat, hogy szerzője e könyvet mondhatni szíve vérével írta. Hányatott, csapásokkal sűrűn látogatott élete folyamán a hit és imádság adott lelkének erőt, égbe emelkedő szárnyakat. Ára vászonkötésben 2 kor., bőrkötésben 3 kor., chagrin bőrkötésben 5 kor. — Ugyancsak Kókainál jelent meg Hodossy Bélától 50 templomi ének» kántorok tanítónövendékek és középiskolai tanulók számára, orgonára, harmóniumra és vegyes énekkarra alkalmazva. Nagyon hasznos segédkönyv. Ára 1 kor.

Kovács Sándor Kis Énekeskönyve az Ev. Theologusok Ott-hona kiadásában megjelent s kapható Pozsonyban (Konvent u. 13.) és Budapesten (Kókay Lajosnál IV. Károly u.), valamint minden könyvkereskedésben. Egyszerű kötésben 1 kor. 50 fil., finom angol-vászonkötésben 4 kor.

Az állatok világa. Ez országos jelentőségű műből már a második kötet jelent meg s tartalma, kiállítása méltán megérdemli a méltányolást. Az Emlősök természetrajzát találjuk ebben a kötetben s átolvasván ama meggyőződésre jutunk, hogy tulajdonképen házi emlőseinket is csak e műből ismertük meg. Életök, fajuk oly alaposan kimerítően s élénken van megírva, hogy észre sem vesszük, a mint elmélyedtünk bele s lapról-lapra nagyobb érdeklődéssel olvassuk. A szerkesztő (Méhely Lajos érdemes tudósunk) s a kiadó Légrády testvérek már eddig is elérték egy nagy sikert: megszerettették velünk az állatok változatos, gazdag világát. És megfogja szerettetni a természetrajz tudományos feldolgozását is, a komoly, alapos szakmunkák tanulmányozását, a mi nagyon reánk fér. Mint már több ízben írtuk, a protestáns egyháznak százados hagyománya a komoly tudományos irodalom támogatása; volt idő, a mikor csak a mi iskoláinkban volt csak igazi tudomány. E hagyomány szerint cselekszünk, midőn az Állatok világát ajáljuk kivált iskolai könyvtárak számára. — *Magyar Remekírók.* A Franklin-Társulat, ez az előkelő és szép múltú kiadó társaság a magyar nemzet remekíróit gondos, szép és mégis olcsó kiadásban fogja közre bocsátani. A sorozatban ott vannak legnagyobb költőink és íróink, a kiknek lelke, szelleme folyton nemesíti nemzetünk lelkét, gondolkozását. A kiadó arra törekszik, hogy e nagy írók hibátlan kiadásban jussanak kezünkbe, nyomtatásra szakember ügyel föl s ír egyszersmind szép életrajzot a kiadás elé. Érdekekkel várjuk. *Stampfel Károlynál* Pozsonyban «*Tudományos Zsebkönyvtár*» szerény címen igen hasznos gyűjtemény jelent meg. Már a 10-ik füzet is készen van. Minden tudományágból a legfontosabb tudni valókat foglalja össze tömör, világos nyelven s átlátszó beosztásban. Alapos tudásu tanárok írják, a kiknek tudását a gyakorlat és tapasztalás is támogatja. Egy füzet ára 50 fillér.

Szerkesztői izenet.

Hírlapok. Olvasóink több ízben kérdezték már, mely lapokat ajálhatnánk nekik járatásra. A protestáns ügyeket legkimerítőbben, legtöbb szeretettel és elfogulatlansággal a *Magyar Szó* és *Egyetértés* tárgyalja. Főkép a *Magyar Szó* az, mely a prot. egyházak minden elvi és gyakorlati sérelmét magáévé teszi, orvoslást követel, a prot. papok sorsát felkarolja, a reformáció eszméjének valóságos kultuszát teremtette meg irodalmunkban.

K. A. Pécs. Életrajzokat a «Jó Pásztor» ritkán közöl, legfőlebb ha rendkívüli érdemek elismeréséről van szó és ha senki bennünket az életrajz közlése révén sem hízelgéssel, sem kegyvadászattal nem vádolhat. Ön egy fővárosi egyházi lapra hivatkozik, de el kell ismernie, hogy Székács, Zsilinszky és Győry feltétlen tiszteletet érdemlő nevei mellett oly név is bele került a sorba, a mely jelentőségre nem versenyezhet a fentebbiekkel és ha minden hasonló érdemet ily módon akarnánk ünnepelni, Magyarország összes sajtói tíz évig csupán életrajzot nyomtatnának. És azután a személykultusz nem is illik mi hozzánk. Mindíg azt hirdetjük, hogy a mi jót cselekeszünk, nem mi cselekeszszük, hanem az Úr Lelke cselekeszi mi általunk. Övé tehát a dícséret és dicsőség, nem a mienk, a kik semmik és omló göröngyök vagyunk.

Templom szentelésre, egyházi ünnepekre az évfolyamán számtalan helyre kaptunk meghívót. A megemlékezést testvéri szívvel köszönjük, de egyszersmind bocsánatot kell kérnünk hogy lapunk kis terjedelme miatt az ünnepségnek leírását nem közölhettük. A Jó Pásztor havonként jelenvén meg, olvasóink a napi és heti lapokból előbb értesülhetnek az egyházi élet eseményeiről.

Az 1901. évi tartalomjegyzéket a jövő 1902 évi 1. számhoz mellékeljük.

Olvasóinknak boldog karácsonyi ünnepeket és újesztendőt kívánunk. Az Úr áldja meg kimenetelünket és bemenetelünket. Ámen.